

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของผู้ให้บริการ (โรงพยาบาล) (Provider Cost) ใน ส่วนของต้นทุนการดำเนินการ (Operating Cost) ในการให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) และประเมินต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของผู้ป่วย (Patient Cost) ที่ป่วย เป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) โดยแนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capita Approach) อาศัยแนวคิดวิธีการศึกษาแบบ Prevalence Approach ซึ่งแบ่งต้นทุนของการเจ็บป่วยออกเป็น 2 ประเภทคือ ต้นทุนทางตรง (Direct Cost) และ ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Cost) โดยคำนวณมูลค่าของต้นทุนแต่ละต้นทุนออกมาในรูปของค่าเฉลี่ยต่อคน โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) และสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วย เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่ายานพาหนะ ค่าเสียโอกาสซึ่งเป็นต้นทุนในส่วนผู้ป่วย (Patient Cost) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับการดูแลรักษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยจากบันทึกการรักษาผู้ป่วย และเวชระเบียนของโรงพยาบาล ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2552 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 รวมระยะเวลา 11 เดือน ซึ่งเป็นต้นทุนในส่วนผู้ให้บริการ (Provider Cost)

5.1 สรุปผลการศึกษา แบ่งออกเป็น

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) และญาติ/ผู้ดูแล

กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) 100 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 69 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) เท่ากับ 32 ร้อยละ 45 มีสถานะภาพโสด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าคิดเป็นร้อยละ 36 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 32 รวมเป็นผู้มีอาชีพทั้งหมดร้อยละ 62 (62 คน) กลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีจำนวนวันทำงาน 5 วันต่อสัปดาห์คิดเป็นร้อยละ 35.48 ร้อยละ 58.06 ทำงาน 6-8 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนใหญ่มีรายได้ 3,001 – 8,000 บาทต่อเดือนคิดเป็นร้อยละ 27.42 รองลงมาคือมี 13,001 – 18,000 บาทต่อ

เดือน คิดเป็นร้อยละ 22.58 รายได้ต่ำสุด 3,500 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 100,000 บาทต่อเดือน และรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 12,434.10 บาทต่อเดือน ในส่วนรายได้ของผู้เลี้ยงลูกกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ที่ยังไม่มีรายได้หรือไม่ได้ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 38) นั้นส่วนใหญ่มีรายได้ 15,001 – 25,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 39.47 รองลงมาคือมีรายได้ 5,000 – 15,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 26.32 รายได้ต่ำสุด คือ 3,500 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 70,000 บาทต่อเดือน และรายได้ของผู้เลี้ยงผู้ป่วยโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 9,825 บาทต่อเดือน รายได้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) 100 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนอยู่ในช่วง 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 29 รองลงมาคือรายได้ครัวเรือนในช่วง 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25 รายได้ต่ำสุด 3,500 บาทต่อเดือน รายได้สูงสุด 250,000 บาทต่อเดือน และรายได้ครัวเรือนโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 37,915 บาทต่อเดือน ต่อครัวเรือนผู้ป่วย 1 ราย ในส่วนของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนพบว่าร้อยละ 56 มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4 - 6 คน โดยจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยเท่ากับ 4 คนต่อครัวเรือน

สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) 100 คน พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 54 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุ 30 – 43 ปี คิดเป็นร้อยละ 43 ส่วนมากประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 16 รองลงมาคือ ค้าขายร้อยละ 14 รวมเป็นผู้มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ร้อยละ 70 (70 คน) และรวมเป็นผู้ไม่มีรายได้หรือไม่ได้ประกอบอาชีพร้อยละ 30 (30 คน) สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ที่มีรายได้หรือประกอบอาชีพ 70 คน ส่วนมากมีรายได้ 8,001 – 13,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 31.43 รองลงมา มีรายได้ 13,001 – 18,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 18.57 จากข้อมูลทั้งหมด รายได้ของญาติสมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) น้อยที่สุด คือ 3,000 บาทต่อเดือน รายได้ของญาติ สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) สูงที่สุด คือ 50,000 บาทต่อเดือน โดยเฉลี่ยญาติ สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) มีรายได้ 17,286 บาทต่อเดือน

5.1.2 การประเมินต้นทุนของส่วนบุคคลของผู้ป่วย (Patient costs)

เนื่องจากการป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2,278,386 บาทต่อราย ประกอบด้วยต้นทุนทางตรงมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,785 บาทต่อราย คิดเป็นร้อยละ 0.17 ของต้นทุนทั้งหมด และต้นทุนทางอ้อมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,274,601 บาทต่อราย คิดเป็นร้อยละ 99.83 ของต้นทุนทั้งหมด หากแบ่งต้นทุนในส่วนนี้ออกเป็น ต้นทุนในส่วนของผู้ป่วย และต้นทุนในส่วนของญาติ/ผู้ดูแลผู้ป่วย จะได้ต้นทุนในส่วนของผู้ป่วยมีมูลค่าเฉลี่ย 2,276,880 บาทต่อ

ราย โดยมีต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ที่รายได้ที่สูญเสียไปเนื่องจากการตายก่อนวัยอันควร 2,264,814 บาท ต่อราย คิดเป็นร้อยละ 99.24 ต้นทุนในส่วนของญาติ/ผู้ดูแลผู้ป่วยมีมูลค่าเฉลี่ย 1,319 บาทต่อราย โดยต้นทุนของผู้ดูแลส่วนใหญ่อยู่ที่รายได้ที่สูญเสียไปเนื่องจากการดูแลผู้ป่วยมูลค่า 1,118 บาทต่อราย คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของต้นทุนทั้งหมดของผู้ป่วยต่อราย

5.1.3 การประเมินต้นทุนผู้ให้บริการ/โรงพยาบาล (Provider costs)

ในส่วนของต้นทุนผู้ให้บริการ/โรงพยาบาล นั้น ได้จากรายงานรายงานต้นทุนต่อหน่วยบริการของโรงพยาบาลนครพิงค์ประจำปีงบประมาณ 2552 (1 ตุลาคม 2551 – 30 กันยายน 2552) โดยในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาโรงพยาบาลมีภาระต้นทุนดำเนินการในการรักษาผู้ป่วยไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ในช่วงเวลาดังกล่าวรวมเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 792,617.94 บาท โดยต้นทุนส่วนใหญ่อยู่ที่ค่าใช้จ่ายในการรักษาผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ที่เข้ารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยในเป็นมูลค่าทั้งสิ้น 634,322.64 บาท โดยเฉลี่ยต้นทุนดำเนินการในการให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้ป่วยไข้หวัดสายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) เป็น 3,756 บาทต่อรายคิดเป็นร้อยละ 0.20 ของต้นทุนทั้งหมดของผู้ป่วยต่อราย

จากข้อสรุปข้างต้นจะเห็นว่าผู้ป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ของผู้ป่วยหนึ่งรายนั้นจะก่อให้เกิดต้นทุนในส่วนบุคคลของผู้ป่วยเองมูลค่า 2,278,386 บาทต่อราย ประกอบด้วยต้นทุนทางตรงทั้งหมดของผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) มีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3,785 บาทต่อราย และต้นทุนทางอ้อมมีมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,274,601 บาทต่อราย และเกิดต้นทุนดำเนินการของผู้ป่วยมูลค่า 3,756.48 บาทต่อราย เมื่อรวมต้นทุนในสองส่วนนี้เข้าด้วยกันจะเห็นว่าต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อผู้ป่วยหนึ่งรายมีมูลค่า 2,282,142.48 บาท ต้นทุนเหล่านี้จะยิ่งสูงขึ้นหากมีการแพร่ระบาดรุนแรง ดังนั้นหากสามารถป้องกันหรือลดการแพร่กระจายของโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ก็จะทำให้สามารถลดการสูญเสียลงได้

5.1.4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ในส่วนของ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าตัวแปรใดบ้างมีผลต่อการเลือกสถานพยาบาลที่เข้ารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยนอก (OPD) พบว่าผลการศึกษาที่ได้จากการสำรวจตัวอย่างและสร้างแบบจำลองที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ตัวแปรที่มีผลประกอบด้วย เพศของผู้ป่วย อายุ และอาชีพ

ในส่วนของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ว่าตัวแปรใดบ้างมีผลต่อการเลือกสถานพยาบาลที่เข้ารับการตรวจรักษาในแผนกผู้ป่วยใน (IPD) พบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการเลือกสถานบริการสำหรับผู้ป่วยในประกอบด้วยอายุ อาชีพ รายได้ ปัจจุบันของผู้ป่วย (บาท/เดือน) รายได้ครัวเรือน (บาท/เดือน) รายได้ของผู้ดูแลผู้ป่วยในกรณีผู้ป่วยไม่ได้ประกอบอาชีพหรือไม่มีรายได้ (บาท/เดือน)

ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่ผู้ต้องรับภาระเนื่องจากการป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สมการการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่าผลการวิเคราะห์ในด้านปัจจัยกำหนดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์นั้นมีเพียง 4 ตัวแปร (จากทั้งหมด 9 ตัวแปร) คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน วิธีการชำระเงิน โรงพยาบาล และอายุ

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่า การสูญเสียที่เกิดขึ้นในกรณีที่มีผู้ป่วยเป็นโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) เสียชีวิต จะมีต้นทุนเป็นมูลค่าถึงประมาณ 2 ล้านบาทต่อคน ถ้ามีผู้เจ็บป่วยมากก็จะทำให้เกิดการสูญเสียมากต่อระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงควรมีข้อเสนอแนะเพื่อลดจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ดังต่อไปนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะแก่ผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1)

1) จากความสัมพันธ์ของรายได้ครัวเรือน กับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลนั้น เป็นไปในทิศทางลบ คือ เมื่อรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นจะทำให้ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่ผู้ป่วยต้องรับภาระเองลดลง อาจเป็นผลเนื่องจากการซื้อประกันสุขภาพ/ประกันชีวิต ดังนั้นหากผู้ป่วยต้องการลดภาระที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาลก็ควรพิจารณาการซื้อประกันสุขภาพ/ประกันชีวิต ไว้บ้าง

2) ผู้ป่วยควรต้องศึกษาสิทธิของตนเองให้ละเอียดรอบครอบว่าตนสามารถเบิกจ่ายค่ารักษาในส่วนใดได้บ้าง หรือสิทธิของตนมีความครอบคลุมอย่างไรบ้างเพื่อไม่ให้เป็นการเสียสิทธิของตนและเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการรักษาพยาบาล

3) หากมีอาการต้องสงสัยว่าป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ควรรีบเข้ารับการตรวจยืนยันและหากได้รับการยืนยันว่าป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009 (AH1N1) ควรเข้ารับการรักษาทันทีและปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์อย่างเคร่งครัดเพื่อลดความรุนแรงของโรค ก็สามารถเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากหากความรุนแรงของโรคน้อยก็สามารถรักษาให้หายได้เร็วขึ้น ต้นทุนในส่วนต่างๆก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย

5.2.2 ข้อเสนอแนะแก่ญาติ/ผู้ดูแลผู้ป่วยไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009(AH1N1)

1) ญาติ/ผู้ดูแลผู้ป่วยควรสวมอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ และหมั่นล้างมือบ่อยๆ และควรล้างมือทุกครั้งหลังจากสัมผัสผู้ป่วย หรืออุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆของผู้ป่วย เพื่อป้องกันมิให้ตนเองได้รับเชื้อและป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009(AH1N1)

2) หากผู้ดูแลประกอบอาชีพที่มีรายได้ต่อวันสูงกว่าค่าจ้างในการจ้างพยาบาลพิเศษ หรือผู้ดูแลผู้ป่วย ก็ควรจะพิจารณาการจ้างพยาบาลพิเศษ หรือผู้ดูแล ไว้เป็นอีกทางเลือกในการลดภาระต้นทุนลง

5.2.3 ข้อเสนอแนะแก่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการแจกจ่ายหน้ากากอนามัย เจลฆ่าเชื้อ หรือเวชภัณฑ์อื่นๆที่ช่วยในการลดและป้องกันเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009(AH1N1) อย่างทั่วถึง

2) ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของโรค การป้องกันการติดเชื้อ หรือการป้องกันการแพร่กระจายสู่ผู้อื่น อาการบ่งชี้หรืออาการต้องสงสัยว่าป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009(AH1N1) และข้อปฏิบัติต่างๆ เมื่อมีการการต้องสงสัยเหล่านั้นอย่างถูกต้อง และทั่วถึง ก็จะเป็นการลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการป่วยเป็นไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009(AH1N1) ได้